

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินทางปัญญานิดหนึ่งซึ่งกฎหมายไทยให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 การให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์งานอันมีลิขสิทธิ์มีที่มาจากหลักทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ผู้ใดสร้างสรรค์สิ่งใดขึ้นมา ก็สมควรเป็นผู้ที่สามารถจะได้รับประโยชน์จากสิ่งที่ตนเองได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อให้คุ้มค่ากับการใช้ความวิริยะ อุตสาหะ ตลอดจนสติปัญญาในการคิดสร้างสรรค์ การให้ความคุ้มครองประโยชน์นี้ จึงเป็นแรงจูงใจให้บุคคลทั่วไปสร้างสรรค์งานในลักษณะต่างๆ งานสร้างสรรค์ต้องใช้ความคิดริเริ่ม ของตนเองคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาอาจใช้เวลานานเป็นเดือนเป็นปีหรือครั้งก่อนชีวิต และต้องใช้ความวิริยะ อุตสาหะมานะบากบั่น ทั้งต้องลงทุนลงแรงด้วยสติปัญญา ความคิดและทรัพย์สินด้วย แต่ผู้ลอกเลียนหรือละเมิดลิขสิทธิ์อาจใช้เวลาเพียงไม่กี่วินาทีและลงทุนเพียงเล็กน้อยก็สามารถไต่งานที่ผู้สร้างสรรค์ทำมาไปเผยแพร่และหาประโยชน์โดยมิชอบได้

กฎหมายจึงให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ และเป็นการให้ความคุ้มครองแก่งานสร้างสรรค์อันมีลิขสิทธิ์ทันทีที่สร้างงานนั้นเสร็จ หรือเป็นการให้ความคุ้มครองโดยอัตโนมัติ (Automatic Protection) ไม่มีแบบ (Non-Formality) ใดๆ และไม่ต้องนำงานสร้างสรรค์ไปขอจดทะเบียนลิขสิทธิ์อย่างการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิบัตร นอกจากนี้ยังไม่ต้องแสดงการสงวนสิทธิไว้บนตัวงาน (Copyright Reserve) งานสร้างสรรค์นั้นก็ได้รับการคุ้มครอง กฎหมายบัญญัติให้เป็นสิทธิเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียวแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ (Exclusive Right) ที่จะกระทำการใดๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นสิทธิในทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมีสิทธิที่จะแสดงตนว่าตนเป็นผู้สร้างสรรค์งานดังกล่าว และมีสิทธิห้ามมิให้ผู้รับโอนลิขสิทธิ์หรือบุคคลอื่นใดบิดเบือน ตัดทอน ดัดแปลงหรือกระทำด้วยประการอื่นใดแก่งานนั้นจนเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง หรือเกียรติยศของผู้สร้างสรรค์ตามหลักกรรมสิทธิ์ (Moral Right) หรือสิทธิตามศีลธรรมนั่นเอง อย่างไรก็ตาม การมีสิทธิแต่ผู้เดียวไม่ได้แปลว่าเป็นการได้อำนาจผูกขาดในงานลักษณะเดียวกันนั้นตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาบัญญัติไว้เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิของผู้สร้างสรรค์กับประโยชน์ของสาธารณะ กฎหมายจึง

ได้บัญญัติข้อยกเว้นสิทธิเด็ดขาดไว้บางประการ ตามหลัก Fair Use (Fair Use but not Free Use) รวมทั้ง กำหนดอายุการคุ้มครองไว้ด้วย เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการผูกขาด และก่อผลเสียต่อผลประโยชน์ของ สาธารณะ เป็นสำคัญด้วย

ปัจจุบันปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทสิ่งบันทึกเสียงและภาพยนตร์เป็นปัญหาสำคัญ และก่อให้เกิดความเสียหายจำนวนมาก ซึ่งเห็นได้จากตลาดนัดต่างๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งแหล่งค้าขาย สินค้าเทคโนโลยีขนาดใหญ่ เช่น พันธุ์ทิพย์ ตะวันนา คลองถม และบริเวณถนนสีลมเป็นต้น ก็มีแผ่น บันทึกเสียงและภาพยนตร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์วางจำหน่ายเป็นจำนวนมาก โดยที่บุคคลทั่วไปอาจเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ และไม่ได้สร้างปัญหา หรือเป็นความผิดอาญาใดๆ แม้จะมีการจับกุมผู้กระทำผิด ปีละกว่า หมื่นคดี¹ แต่ก็มิได้ทำให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลง ตรงกันข้ามปัญหาดังกล่าวข้างต้นกลับเพิ่มมากขึ้น ทุกวัน

ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์ คือ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ซึ่งใช้มากกว่า 18 ปีแล้ว แต่ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ของไทยนั้นกลับไม่ลดน้อยลง มีแต่ทวีความรุนแรงขึ้น จนกระทั่งเป็นประเทศที่อยู่ในบัญชีประเทศที่ถูกจับตามองเป็นพิเศษ (Priority Watch List – PWL) ของ การจัดสถานะตามกฎหมายการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา มาตรา 301 พิเศษ ประจำปี 2550² มา จนกระทั่งปัจจุบัน และปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของไทยเป็นมูลค่า หลายพันล้านบาท ซึ่งไม่ว่าจะเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มที่ควรได้รับ หรือเสียโอกาสในการสร้างงานอีกเป็น จำนวนมาก และที่สำคัญคือรายได้ที่เจ้าของลิขสิทธิ์ควรได้รับก็ลดน้อยลง รวมทั้งทำให้ภาพลักษณ์ของ ประเทศเสียหาย ทั้งนี้ยังเป็นการทำลายขวัญและกำลังใจของผู้สร้างสรรค์ผลงาน และขาดแรงจูงใจที่ ผู้อื่นจะสร้างสรรค์ผลงานออกมา

นอกจากนี้ ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ที่เพิ่มขึ้นอาจเกิดจากบทลงโทษขั้นสูงสุดของการกระทำ ละเมิดลิขสิทธิ์ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 70 วรรคสอง กำหนดบทลงโทษเพียง จำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เท่านั้น อีกทั้งยังกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความ³ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่ได้รับจำนวนมากแล้ว

¹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา. การป้องปราม. (5 พฤษภาคม 2555). เข้าถึงได้จาก:

http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=296&Itemid=81.

² กรมทรัพย์สินทางปัญญา. การจัดสถานะประเทศไทยตามกฎหมายการค้าของสหรัฐฯ มาตรา 301 พิเศษประจำปี 2550. (5 พฤษภาคม 2555). เข้าถึงได้จาก: http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=view&id=626&Itemid=348.

³ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537. มาตรา 66 บัญญัติว่า ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดอันยอมความได้.

ผู้ผลิตและผู้จำหน่าย สิ่งบันทึกเสียงและภาพยนตร์จึงมิได้เกรงกลัวบทลงโทษแต่อย่างใด และยังคงผลิตและนำออกจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันการผลิตสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทสิ่งบันทึกเสียงและภาพยนตร์เป็นเรื่องง่าย มีราคาถูก และคุณภาพค่อนข้างดี โดยมีการลงทุนเพื่อวัตถุประสงค์ เช่น แผ่นบันทึกเสียงและเครื่องผลิต (เครื่องปั๊ม) ซึ่งต่างจากเจ้าของลิขสิทธิ์ซึ่งมีต้นทุนในการผลิตที่สูงกว่ามาก ไม่ว่าจะเป็นค่าลิขสิทธิ์ผู้แต่งเพลง ศิลปิน ค่าการตลาด ภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น ทำให้สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์มีราคาถูกกว่ามาก ประกอบกับผู้บริโภคขาดจิตสำนึกที่ดี ไม่เคารพในสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ นิยมสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ ไม่ว่าจะเป็นแผ่นเพลงและภาพยนตร์ซึ่งมีราคาถูกกว่า จึงเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งเสริม สนับสนุนให้ผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ผลิตและทำออกมาจำหน่ายเป็นจำนวนมาก ตามหลักอุปสงค์และอุปทาน

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติของกฎหมายยังไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบกับผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการ (Demand) ในสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ จึงทำให้ผู้ซื้อที่มีความต้องการมากขึ้น ผู้ขายก็สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อ (Supply) ซึ่งการบัญญัติความรับผิดชอบทางอาญากับผู้ขายแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่สามารถที่จะยับยั้งการละเมิดลิขสิทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพการศึกษาวิจัยฉบับนี้จึงศึกษาว่าการที่บุคคลผู้ขาดจิตสำนึกที่ดีในการให้ความเคารพในสิทธิ ความเป็นเจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ซื้อสินค้าอันละเมิดลิขสิทธิ์ควรจะมีควมรับผิดชอบทางอาญาหรือไม่อย่างไร ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่จะนำมาใช้บังคับในเรื่องนี้โดยตรง จึงจำเป็นต้องศึกษาหลักกฎหมายของต่างประเทศเพื่อที่จะเสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายให้บัญญัติบทลงโทษผู้ซื้อ สิ่งบันทึกเสียงหรือภาพยนตร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ เพื่อนำมาบังคับใช้ในการแก้ปัญหาเหล่านี้ อันเป็นการป้องกันและปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงทฤษฎี แนวคิด และหลักการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาถึงสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในสิ่งบันทึกเสียงและภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537
3. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการละเมิดลิขสิทธิ์ในรูปแบบต่างๆ ในงานประเภทสิ่งบันทึกเสียง และภาพยนตร์ รวมถึงบทกำหนดโทษ ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537
4. เพื่อศึกษาความรับผิดชอบทางกฎหมายอาญาของผู้ซื้อสิ่งบันทึกเสียงและภาพยนตร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์
5. เพื่อเสนอแนะแนวทางและมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ในประเภทสิ่งบันทึกเสียงและภาพยนตร์ของประเทศไทย

1.3 สมมุติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มิได้กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ซื้อสิ่งบันเทิงเสียง และ ภาพยนตร์ที่ละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งทำให้ไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ประกอบกับผู้ซื้อ ไม่มีจิตสำนึกและไม่ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมที่ดีอันเป็นการละเมิดต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ สิ้นค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้นมีราคาถูกลงมาก อันเป็นการส่งเสริมให้มีการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ประเภท สิ่งบันเทิงเสียงและภาพยนตร์ (ซีดีเพลงและซีดีภาพยนตร์) มากยิ่งขึ้นจึงจำเป็น ต้องศึกษาหลัก กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยให้มีบทลงโทษทาง อาญาแก่ผู้ซื้อด้วย ซึ่งจะสามารถยับยั้งการละเมิดสิทธิเจ้าของลิขสิทธิ์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงทฤษฎีทางกฎหมาย หลักเกณฑ์ และมาตรการทาง กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในสิ่งบันเทิงเสียงและภาพยนตร์ โดยเฉพาะกรณีความรับผิดชอบ ทางกฎหมายของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายตาม พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์ซีดี พ.ศ.2548 โดยศึกษา เปรียบเทียบกับหลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ประเภทสิ่งบันเทิงเสียงและภาพยนตร์ ของต่างประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางและมาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้า จาก ตำรากฎหมาย หนังสือ บทความที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อมูล ทางกฎหมายจากเว็บไซต์อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติทางกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึง คำอธิบาย บทความ เอกสารแจกจ่าย หรือข้อคิดเห็นต่างๆ ทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา และบทสัมภาษณ์ของผู้ซื้อแผ่นบันเทิงเสียง และภาพยนตร์ที่ ละเมิดลิขสิทธิ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปผล และเสนอแนะแนวทางและมาตรการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบและเข้าใจถึงทฤษฎี แนวคิด และหลักการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในประเทศไทยและต่างประเทศ

2. ทำให้ทราบและเข้าใจถึงสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในสิ่งบันทึกเสียงและภาพยนตร์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537

3. ทำให้ทราบและเข้าใจถึงรูปแบบวิธีต่างๆ ในการละเมิดลิขสิทธิ์ประเภทสิ่งบันทึกเสียงและภาพยนตร์ของประเทศไทย โดยเฉพาะความรับผิดชอบทางกฎหมายของผู้ซื้อแผ่นบันทึกเสียง และภาพยนตร์อันละเมิดลิขสิทธิ์

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาก็แก่ผู้มีอำนาจในการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยให้สอดคล้องกับนานาอารยประเทศ